

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра філософії та міжнародної комунікації

ЗАТВЕРДЖЕНО

Гуманітарно-педагогічний факультет

“19” червня 2026 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ, ПРАВА І ПОЛІТИЧНИХ ВЧЕНЬ»**

Галузь знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»

Спеціальність СЗ «Міжнародні відносини»

Освітня програма «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

Гуманітарно-педагогічний факультет

Розробники: кандидат юридичних наук Шинкарук О.В., доцент кафедри філософії та міжнародної комунікації;

кандидат юридичних наук Телешецький О.І., доцент кафедри філософії та міжнародної комунікації

Київ – 2026 р.

Опис навчальної дисципліни

Вивчення дисципліни сприятиме формуванню необхідних у практичній роботі міжнародника знань у сфері загальних і специфічних закономірностей виникнення, розвитку й функціонування держави та права і їх інститутів; вивчення суті та змісту діяльності та функціонування держави; змісту конкретних юридичних норм, теорії та практики їх застосування; визначення взаємозв'язку держави та права, їхніх ознак, форми, змісту, місця та ролі в суспільному житті; а також у набутті студентами знань, умінь і здатностей (компетенцій) ефективно реалізовувати набуті теоретичні знання на практиці, самостійно аналізувати та співвідносити різнобічні явища, знаходити власні підходи до вирішення державно-правових проблем, робити власні висновки, обґрунтовувати свої судження, знаходити їм практичне застосування.

Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь, освітня програма		
Освітньо-кваліфікаційний рівень	Бакалавр	
Спеціальність	СЗ «Міжнародні відносини»	
Освітня програма	«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) за наявності	-	
Форма контролю	екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Курс (рік підготовки)	1 (2026-2027 н.р.)	
Семестр	1	
Лекційні заняття	45 год.	
Практичні, семінарські заняття	45 год.	
Самостійна робота	30 год.	
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних	6 год.	

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Теорія та історія держави, права і політичних вчень» є формування у здобувачів вищої освіти системних знань про закономірності виникнення, розвитку та функціонування держави і права, основні етапи становлення політико-правової думки, а також вироблення вмінь аналізувати державно-правові явища та політичні процеси в історичному й сучасному міжнародному контексті. Дисципліна спрямована на розвиток правової та політичної культури, критичного мислення, навичок порівняльного аналізу національних і міжнародних політико-правових систем, необхідних для професійної діяльності у сфері міжнародних відносин, дипломатії та міжнародного співробітництва.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК):

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в сфері міжнародних відносин, суспільних комунікації та регіональних студій, зовнішньополітичної діяльності держав, міжнародних взаємодій між державами, міжнародними організаціями та недержавними акторами, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов та передбачає застосування теорій суспільних наук та спеціальних наукових методів дослідження проблем міжнародних відносин.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина.

ЗК4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК5. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК13. Здатність бути критичним і самокритичним.

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК1. Здатність виокремлювати ознаки та тенденції розвитку, розуміти природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, суспільних комунікацій та/або регіональних студій.

СК2. Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК3. Здатність оцінювати стан та напрями досліджень міжнародних відносин та світової політики у політичній, економічній, юридичній науках, у міждисциплінарних дослідженнях.

СК4. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні

проблеми у сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики держав, суспільних комунікацій, регіональних досліджень.

СК5. Здатність аналізувати вплив світової економіки, міжнародного права та внутрішньої політики на структуру й динаміку міжнародних відносин та зовнішньої політики держав.

СК10. Здатність аналізувати структуру та динаміку міжнародних суспільних комунікацій, виявляти їх вплив на міжнародну систему, державні та суспільні інститути.

Програмні результати навчання (ПРН):

РН01. Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.

РН04. Знати принципи, механізми та процеси забезпечення зовнішньої політики держав, взаємодії між зовнішньою та внутрішньою політикою, визначення та реалізації на міжнародній арені національних інтересів держав, процесу формування та реалізації зовнішньополітичних рішень.

РН09. Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації.

РН11. Здійснювати прикладний аналіз міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, міжнародних процесів та міжнародної ситуації відповідно до поставлених цілей, готувати інформаційні та аналітичні.

РН15. Розуміти та застосовувати для розв'язання складних спеціалізованих задач міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій чинне законодавство, міжнародні нормативні документи і угоди, довідкові матеріали, чинні стандарти і технічні умови тощо.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							Заочна форма					
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Модуль 1. Загальна теорія держави і права													
Тема 1. Предмет і методологія теорії держави і права	1	5	2	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Тема 2. Походження держави і права	2	6	2	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Тема 3. Поняття і ознаки	3	6	2	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-

держави													
Тема 4. Публічна влада	4	5	2	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Тема 5. Форми і типи держави	5	5	2	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Тема 6. Держава в політичній системі суспільства	6	5	2	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Тема 7. Механізм держави	7	5	2	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Тема 8. Функції держави	8	5	2	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Тема 9. Права людини і держава	9	6	2	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Тема 10. Громадянське суспільство і правова держава	10	6	2	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Тема 11. Державно-організоване суспільство в умовах глобалізації: основні проблеми і тенденції розвитку	11	6	2	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Разом за змістовим модулем 1		60	22	22	-	-	16	-	-	-	-	-	-
Модуль 2. Теорія права та механізми правового регулювання													
Тема 1. Право: поняття, сутність, принципи і функції	1	5	2	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Тема 2. Право в системі соціального регулювання	2	5	2	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Тема 3. Правотворчість і форми (джерела) права	3	5	2	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Тема 4. Правова система: національний і наднаціональний виміри	4	5	2	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Тема 5. Система права і система законодавства	5	5	2	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Тема 6. Норма права	6	5	2	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Тема 7. Правові відносини	7	5	2	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Тема 8. Механізм правового регулювання	8	5	2	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Тема 9. Реалізація, застосування і тлумачення права	9	6	2	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Тема 10. Правосвідомість і правова культура	10	6	2	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Тема 11. Правова реформа та її особливості в Україні	11	8	3	3	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Разом за змістовим модулем 2		60	23	23	-	-	14	-	-	-	-	-	-
Усього годин		120	45	45	-	-	30	-	-	-	-	-	-

3. Теми лекцій

№з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Предмет і методологія теорії держави і права	2
2	Походження держави і права	2
3	Поняття і ознаки держави	2
4	Публічна влада	2
5	Форми і типи держави	2
6	Держава в політичній системі суспільства	2
7	Механізм держави	2
8	Функції держави	2
9	Права людини і держава	2
10	Громадянське суспільство і правова держава	2
11	Державно-організоване суспільство в умовах глобалізації: основні проблеми і тенденції розвитку	2
12	Право: поняття, сутність, принципи і функції	2
13	Право в системі соціального регулювання	2
14	Правотворчість і форми (джерела) права	2
15	Правова система: національний і наднаціональний виміри	2
16	Система права і система законодавства	2
17	Норма права	2
18	Правові відносини	2
19	Механізм правового регулювання	2
20	Реалізація, застосування і тлумачення права	2
21	Правосвідомість і правова культура	2
22	Правова реформа та її особливості в Україні	3

4. Теми семінарських занять

№з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Предмет і методологія теорії держави і права	2
2	Походження держави і права	2
3	Поняття і ознаки держави	2
4	Публічна влада	2
5	Форми і типи держави	2

6	Держава в політичній системі суспільства	2
7	Механізм держави	2
8	Функції держави	2
9	Права людини і держава	2
10	Громадянське суспільство і правова держава	2
11	Державно-організоване суспільство в умовах глобалізації: основні проблеми і тенденції розвитку	2
12	Право: поняття, сутність, принципи і функції	2
13	Право в системі соціального регулювання	2
14	Правотворчість і форми (джерела) права	2
15	Правова система: національний і наднаціональний виміри	2
16	Система права і система законодавства	2
17	Норма права	2
18	Правові відносини	2
19	Механізм правового регулювання	2
20	Реалізація, застосування і тлумачення права	2
21	Правосвідомість і правова культура	2
22	Правова реформа та її особливості в Україні	3

5. ТЕМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Предмет і методологія теорії держави і права	1
2.	Походження держави і права	2
3.	Поняття і ознаки держави	2
4.	Публічна влада	1
5.	Форми і типи держави	1
6.	Держава в політичній системі суспільства	1
7.	Механізм держави	1
8.	Функції держави	1
9.	Права людини і держава	2
10.	Громадянське суспільство і правова держава	2
11.	Державно-організоване суспільство в умовах глобалізації: основні проблеми і тенденції розвитку	2
12.	Право: поняття, сутність, принципи і функції	1
13.	Право в системі соціального регулювання	1
14.	Правотворчість і форми (джерела) права	1

15.	Правова система: національний і наднаціональний виміри	1
16.	Система права і система законодавства	1
17.	Норма права	1
18.	Правові відносини	1
19.	Механізм правового регулювання	1
20.	Реалізація, застосування і тлумачення права	2
21.	Правосвідомість і правова культура	2
22.	Правова реформа та її особливості в Україні	2

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне та письмове опитування;
- співбесіда;
- тестування;
- захист проєктів.

7. Методи навчання:

- метод проблемного навчання;
- метод практико-орієнтованого навчання;
- кейс-метод;
- метод навчання через дослідження;
- метод навчальних дискусій та дебатів;
- метод командної роботи, мозкового штурму.
- практичний метод (лабораторні, практичні заняття);
- наочний метод (метод ілюстрацій, метод демонстрацій);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);
- відео-метод (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо).

8. Оцінювання результатів навчання:

Оцінюють знання здобувача вищої освіти за 100-бальною шкалою, яку переводить у національну оцінку згідно з чинним «Положенням про екзамени та заліки у НУБіП України».

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Загальна теорія держави і права		
Сем. 1. Предмет і методологія теорії держави і права	РН09, в тому числі знати становлення, розвиток і сучасний стан науки теорії держави та права, закономірність виникнення, розвитку і функціонування державно-правових явищ як предмет теорії держави і права, способи виникнення, реорганізації і припинення сучасних	4
Сем. 2. Походження держави і права		4
Сем. 3. Поняття і ознаки держави		4
Сем. 4. Публічна влада		4
Сем. 5. Форми і типи держави		4
Сем. 6. Держава в політичній		4

системі суспільства	держав, форми державного правління, поняття та види політичних систем, система державних органів України, поняття, значення і об'єктивний характер функцій держави, види правових статусів особи, моделі правової держави, поняття глобалізації.	
Сем. 7. Механізм держави		4
Сем. 8. Функції держави		4
Сем. 9. Права людини і держава		4
Сем. 10. Громадянське суспільство і правова держава		4
Сем. 11. Державно-організоване суспільство в умовах глобалізації: основні проблеми і тенденції розвитку		4
Самостійна робота 1. Спеціально-юридичні способи пізнання державно-правових явищ. Способи формування права. Економіка: командна і ринкова. Лімітація державної влади, її засоби. Багатоманітність форм правління в межах одного типу держави. Співвідношення політичної, економічної, соціальної і правової систем у суспільстві. Вдосконалення механізму сучасної Української держави як умова підвищення ефективності його функціонування. Міжнародно-правові стандарти і механізми захисту прав людини. Міжнародний порівняльний аналіз становлення, розвитку та реалізації основоположних прав і свобод людини і громадянина. Ліберальна і соціальна правова держава. «Держави, які викликають тривогу» (State of concern).		26
Модульна контрольна робота 1.		30
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Теорія права та механізми правового регулювання		
Сем.12. Право: поняття, сутність, принципи і функції	РН09, РН15 в тому числі знати загальну сутність визначення поняття права його сутність, функції, ознаки, принципи, система регулювання в суспільстві, поняття правотворчої діяльності: зміст, цілі, суб'єкти, види і принципи, поняття і основні стадії законотворчого процесу, функції правової системи, елементи системи права, поняття галузей права та їх загальна характеристика, види правових норм, розуміння поняття	4
Сем.13. Право в системі соціального регулювання		4
Сем.14. Правотворчість і форми (джерела) права		4
Сем.15. Правова система: національний і наднаціональний виміри		4
Сем. 16. Система права і система законодавства		4
Сем.17. Норма права		4

Сем. 18. Правові відносини	норми права, поняття складу правовідносин та характеристика елементів, методи, способи, типи правового регулювання, розуміння правових режимів, характерні риси форм і способів реалізації права, правосвідомість: поняття, основні підходи, її структура, поняття правової реформи та її співвідношення із правовою політикою.	4
Сем. 19. Механізм правового регулювання		4
Сем. 20. Реалізація, застосування і тлумачення права		4
Сем. 21. Правосвідомість і правова культура		4
Сем. 22. Правова реформа та її особливості в Україні		4
Самостійна робота 2. Справедливість, рівність і свобода як головні принципи права. Протиріччя між правом і мораллю і шляхи їх подолання. Відмінність поняття правової системи від понять «правове життя» і «правова реальність». Аспекти інтегрованості правової системи. Основні етапи і стан кодифікації в Україні. Характеристика гіпотези, диспозиції, санкції. Прості і складні юридичні факти. Правові режими. Основоположні принципи тлумачення права. Правова психологія і правова ідеологія. Особливості правової реформи в Україні.		26
Модульна контрольна робота 2.		30
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота	(M1 + M2)/2*0,7 ≤ 70	
Екзамен		30
Всього за курс	(Навчальна робота + екзамен) ≤ 100	

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	Відмінно
74-89	Добре
60-73	Задовільно
0-59	Незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Реферати та мультимедійні презентації повинні мати коректні текстові

	посилання на використану літературу.
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn - <https://elearn.nubip.edu.ua/user/index.php?id=2809>)
- покликання на цифрові освітні ресурси;
- конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді);
- підручники, навчальні посібники, практикуми;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти;
- програма навчальної (виробничої) практики навчальної дисципліни (якщо її передбачено навчальним планом).

10. Рекомендовані джерела інформації

- 1 Крестовська, Н.М., Матвеева, Л.Г. (2023). Теорія держави і права. Підручник. Практикум. Тести. Одеський державний університет внутрішніх справ. 580 с.
- 2 Тетарчук, І., Дяків, Т. (2021). Теорія держави і права. Навчальний посібник для підготовки до іспитів. Центр учбової літератури. 184 с.
- 3 Олійник А. (2021). Основи історії і теорії держави та права. Центр учбової літератури. 200 с.
- 4 Тетарчук, І., Дяків, Т. (2021). Історія вчень про державу і право. Навчальний посібник для підготовки до іспитів. Центр учбової літератури. 184 с.
- 5 Гелей, С., Рутар, С. (2021). Політико-правові системи світу. Центр учбової літератури. 346 с.
- 6 Теодор, Дж. Лові, Бенджамін, Гінгзберг. (2024). Американська система влади. Повноваження і мета. Видавництво «Літопис». 960 с.
- 7 Скакун, О.Ф. (2021). Теорія держави і права : підруч. для студ. вищ. навч. закл. -К. : Алерта. 528 с.
- 8 Бобровник, С. В. (2021). Загальна теорія права. Нормативний курс. К. : Юрінком-Інтер. 596 с.
- 9 Акт проголошення незалежності України від 24.08.1991.
- 10 Шинкарук, О.В. (2023). Політика впровадження академічної доброчесності у ЗВО Великої Британії. Порівняльна професійна педагогіка. Хмельницький. 2023. С.93-100.
- 11 Шинкарук, О.В. (2024). Реалізація академічної доброчесності у закладах вищої освіти країн Європейського Союзу. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. Випуск 7. 2024. С.120-124.

- 12 Шинкарук, О.В. (2025). Освітня дипломатія як інструмент зміцнення гуманітарного співробітництва на міжнародній арені. Українська дипломатія: становлення, розвиток та перспективи: зб. матеріалів Міжнародної наук.-практ. конф. Київ, 304-306.
- 13 Shynkaruk, Oleksandra (2025). Adherence to the principles of integrity in international communications as a basis for forming a positive image of the state / International and Cross-cultural Communication in Shaping the State's Image: collective monograph / edited by Doctor of Philological Sciences, Professor Vasyl Shynkaruk. Riga: Izdevnieciba «Baltia Publishing». 2025. 394p. (2.1. P.89-114).
- 14 Шинкарук, О. В. (2026). Забезпечення якості вищої освіти відповідно до європейських стандартів і рекомендацій. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Освіта України в умовах війни та повоєнної відбудови: глобальні тенденції та національні виклики», Київ: НУБіП України, 72-74.
- 15 Shynkaruk, Oleksandra (2026). Systems, Culturological and Sociolinguistic Approaches / Communication in the context of cultural diversity: international and cross-cultural dimensions: collective monograph / edited by Doctor of Philological Sciences, Professor Vasyl Shynkaruk. Riga: Izdevnieciba «Baltia Publishing». 2026. 588p. (2.1. P.115-132).
- 16 Khrystiuk, S. (2022). The formation of personality leadership qualities in higher educational institutions. Humanities Studios: Pedagogy, Psychology, Philosophy, 10 (1), 81-88.
- 17 Khrystiuk, S., & Tsymbal, S. (2023). The role of information and communication technologies in implementing sustainable development strategy of higher education in Ukraine. Humanities Studios: Pedagogy, Psychology, Philosophy, 11 (2), 99-106.
- 18 Vitchenko, A., Vitchenko, A., & Khrystiuk, S. (2024). Developing capacity of case lecture in higher education: Problematicity, interactivity, heuristics. International Journal of Philology, 15 (2), 96-108.

11. Інформаційні ресурси.

1. Верховна Рада України: офіційний сайт URL : <http://portal.rada.gov.ua>
2. Кабінет Міністрів України: офіційний сайт. URL : <http://kmu.gov.ua>
3. Наукова бібліотека НУБіП. URL : http://irb.nubip.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_14/cgiirbis_64.exe?C21COM=F&I21DBN=NUBIP&P21DBN=NUBIP
4. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>
5. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого. URL : <https://nlu.org.ua/>